

Venerične bolesti u pomozstvu

Veneričnim ili spolnim bolestima nazivamo grupu od četiri vrsti infekcija, koje se uglavnom šire preko spolnih organa muškarca i žene, a prenose se u momentu spolnog akta ako je jedan od partnera zaražen. U grupu veneričnih bolesti spadaju kapavac, sifilis, meki čankir i četvrta venerična bolest.

Kapavac-Triper Gonorrhoea. To je bolest koju proizvodi mikrob gonokok (*gonococcus*), koji živi pretežno na spolnim organima muškarca i žene. Kapavac se razvija u mokraćnoj cijevi muškarca, odakle može preći i na spolne žlijezde (jaja) i žlijezdu prostatu. Kod žene je sjedište zaraze obično rodnica i materica. Zaraza se odavle može prenijeti na mokraćnu cijev žene kao i na jajovod i jajnike te prodrijeti u trbušnu šupljinu gdje može izazvati specifičnu upalu potrbušnice. Muškarac zarazi ženu, a žena muškarca preko inficiranih spolnih organa.

Inkubacija tripera obično traje 2—5 dana a može biti i dulja.

Simptomi: Razvije se jaka upala mokraćne cijevi uz bolove i peckanje osobito pri mokrenju. Mokraća postaje mutna. Iz mokraćne cijevi cijedi se obilato žuto zelenkasti

gnoj. Infekcija se iz mokraćne cijevi može proširiti i na mokraćni mjehur i ostale spolne organe kako je već spomenuto. Ako gonokok proдре u krvni optok kapavac može izazvati upalu zglobova i srca. Kad se bacil rukama ili na bilo kakav način prenese na oko tada može na oku nastupiti teška gnojna upala koja kadkada dovodi i do sljepoće a što je bila česta pojava prije antibiotske ere.

Profilaksa: Glavno obrambeno sredstvo protiv kapavca kao i protiv ostalih veneričnih bolesti jest gumeni kondom (prezervativ) koji se uvijek mora upotrebljavati kod spolnog općenja sa osobom za koju se nezna da li boluje od neke venerične bolesti. Zatim treba paziti na higijenu spolnih organa te čistoću ruku i rublja da se triper ne prenese dodirrom na oči svoje ili tuđe.

Terapija: Injekcija penicilina 400.000 i više jedinica kroz 2 dana. Ako postoji alergija (preosjetljivost) na penicilin daje se 1—2 gr streptomicina. Osim ove terapije na kapavac povoljno djeluju sulfonamidi u količini od 20—25 gr u toku od 4—5 dana, uzeti na usta.

Sifilis — lues. Ova infekcija se prije kod nas pučki zvala francuska bolest, pa je odatle i potekla riječ »fran-

zav., što znači zaražen sifilisom. Tadjanski liječnik i pjesnik Girolamo Fracastoro je oko 1530. godine ovu zarazu nazvao sifilisom i to po pastiru Sifilu, koga su bogovi za njegove grijehе kaznili sa nekom gadnom bolešću, za koju je Fracastoro smatrao, da je bila sifilitične prirode pa ju je po njemu prozvao sifilis. Sifilis je jedna od najtežih zaraza i nalazi se proširena po cijelom svijetu. U organizam uzročnik sifilisa — *treponema pallidum* — (*spirochaeta pallida*) prodire kroz ranice na koži ili kroz ranice na sluznicama. Isto kao i kapavac sifilis se uglavnom prenosi i širi spolnim općenjem sa zaraženim osobama. No osim ovim putem lues se može prenijeti drugim dodirom napr. poljubcem ili ujedom bolesne osobe. Nadalje treba znati da je sifilis zaraza koja sa bolesnih roditelja prelazi na plod trudne žene te se od zaražene majke rađa dijete koje je već u utrobi inficirano sa luesom. To je konatalni ili kongenitalni lues.

Simptomi. Na spolnom organu ili pak na onom mjestu gdje je uzročnik sifilisa ušao u organizam nakon 2—3 sedmice stvori se tzv. tvrdi čankir (*ulcus durum*). To je primarni efekt ili primarni (prvi) stadij sifilisa. Taj čir je bezbolan, mesnatog izgleda, tvrdih rubova te razne veličine (od 1 do 10 mm i veći). Susjedne limfne žlijezde oteknu i ne spajaju se, bezbolne su i ne gnoje se. Poslije otprilike 9—10 tjedana pojavi se mrljasti osip, bubuljice i krate po koži i ustima, što označava sekundarni (drugi) stadij sifilisa. Nakon otprilike 5 godina pojave se kvrgaste natekline (*gummae*), koje napadaju i razaraju sve organe u tijelu (jetru, kožu, kosti, jezik, dišne i probavne organe, krvožilni sistem i t. d.). To je tercijalni ili treći stadij. *Gummae* zacijele i ostavljaju ožiljke. Kad centralni nervni sistem oboli od sifilisa tada dolazi do kljenutij i bolova nogu a može se pojaviti ludilo (*tabes dorsalis*, progresivna paraliza). Nadalje sifilis se može ugnijezditi i na očima i tada može razviti najrazličitije upale, koje sa sobom ostavljaju funkcionalne i patološke defekte razne gradacije, a u fatalnim slučajevima vode do potpunog gubitka vida na jedno odnosno na oba oka. Na unutarnjem uhu sifilis može prouzročiti gluhoću.

Sifilis se dokazuje raznim laboratorijskim metodama, a najvažnije su reakcija Wassermanova (WR) i Nelson-Mayerov test — NT.

Profilaksa. Suzbijati prostituciju, a tamo gdje je dozvoljena treba vršiti strogi zdravstveni nadzor nad prostitutkama. Svaku osobu koja je zaražena sa sifilisom treba podvrći liječenju i na taj način suzbijati širenje zaraze. Pri spolnom općenju sa nedovoljno poznatom osobom treba preventivno rabiti gumeni kondom te izbjegavati poljubce u usta, u oči, kao i ugnize. Važan faktor za širenje veneričnih bolesti jest alkoholizam, jer čovjek u euforičnom stanju pokazuje jaku sklonost prema seksualnom partneru te u pripitom stanju nije sposoban da vrši kontrolu nad sobom i da misli na posljedice. Pomorci koji duže vremena plove po moru, kad stignu na kopnu, dolaze nerijetko u priliku da iz nedovoljnog opreza obole od neke venerične bolesti. Broj zaraženih osoba osobito je velik u lučkim gradovima cijeloga svijeta a naročito na Mediteranu, Bliskom i Dalekom Istoku te u subtropskim i tropskim zemljama. Nadalje u svrhu suzbijanja sifilisa potrebno je voditi zdravstvenu kontrolu nad osobama prije sklapanja bračne zajednice, jer znamo da se od sifilitičnih roditelja rađa bolesno potomstvo.

Osoba koja boluje od neizliječena sifilisa ne može biti u službi na brodu.

Terapija: Ako se kod pomorca iza spolnog odnosa nakon 2—3 tjedna pojavi na spolovilu ranica treba da se čim prije podvrgne specijalističkom liječničkom pregledu. Ukoliko se ustanovi da se radi o tvrdom čankiru treba pomorca iskrcati i uputiti na liječenje. Terapeutski dolazi u obzir: velike doze penicilina, a od starijih lijekova arsenobenzoli i bizmut.

Meki čankir — *Ulcus molle*. Meki čankir-čir procentualno više dolazi kod muškarca nego li kod žena. Uzročnik bolesti je streptobacil *Durcey-Unna* (*Haemophilus ducrey*). Inkubacija je oko 3 dana.

Simptomi: Na mjestu infekcije se razvije crvenkasta mrlja ili maleni crveni čvorici, a u centru istog gnojni mjehurić. Mjehurić pukne i stvara se duboki defekat tkiva promjera zrna leće do 1 cm. Ulcus je u početku mekan, a kasnije postaje nešto čvršći, te je na dodir i pritisak dosta bolan. Meki čankir javlja se kod muškarca većinom na glavičku spolovila (*glans penis*), na kožici koja prekriva

glavičak, na koži spolnog uda te u početnom dijelu mokraćne cijevi. Kod žene dolazi pak na usnama spolnog organa kao i na ostalim dijelovima ženskog spolovila pa i na čmaru. Osim spolnih organa meki čankir može se pojaviti i bilo gdje po koži kao i na prstima, osobito kod osoba napr. liječnika i babica koji rade sa zaraženim pacijentima, te se na ovaj način na nečistim prstima može infekcija prenijeti na bilo koje mjesto po koži. Ovo je važno znati, jer još imade dosta zemalja u kojima su higijenske priluke slabe pa ni tamošnje zdravstveno osoblje ne poštuje uvijek pravila dezinfekcije i sterilizacije. Uz meki čir dolazi do upale limfnih žila i limfnih žlijezda koje nateknu, spajaju se između sebe te jako bole (*bubo dolens*). To se najčešće događa u preponi. Ovi čvorovi se ognuje, progrižu kožu, te se iz rane izlučuje gnoj, a mogu se postepeno i povući a da se ne provale.

No osim ovalkovog toka meki čankir može poprimiti i teži oblik, te zahvatiti velike razmjere i prodrijeti duboko u tkivo. U takovim slučajevima on se može širiti na nutarnju stranu bedra, na kožu trbuha, na nošnje (*scrotum*), te u susjedne predjele kože uz mnoge teške komplikacije (*ulcus molle serpiginosum* i *ulcus molle gangraenosum*), što sve zahtjeva liječničku pomoć, odnosno liječenje u bolnici.

Uz meki čankir može se istovremeno pojaviti infekcija i sa sifilisom, ukoliko se je spolni odnos obavljao sa osobom koja je zaražena sa obe bolesti. U takovom slučaju najprije se pojavi nakon tri dana meki čankir, a nakon 2—3 sedmice se na istom mjestu pojavi tvrdi čankir kao znak infekcije sa sifilisom. To je sada mješana infekcija sa dvije zaraze i takav čankir medicina nazivava »*ulcus mixtum*« (mješoviti čir).

Profilaksa: Prezervativ, čistoća i higijena spolovila, ruku i kože.

Terapija: Davati sulfonamide na usta 4—5 gr dnevno ili u žilu, a čir naprašiti sa straminol praškom i premazati sa vazelinom da prašak ne otpadne. Ako sulfonamidi nisu efikasni može se upotrebiti kloramfenikol i aureomicin kapsule. Na natečene žlijezde stavljati hladne obloge. Nadalje se daju injekcije mlijeka koje izazovu visoke temperature i Dmelcosvakcinu. Bolesnika treba da pregleda liječnik koliko radi liječenja toliko još više da se izbjegnu nepoželjne i teške komplikacije.

Četvrta venerična bolest — *Lymphogranuloma inguinale*. Četvrta venerična bolest je virusno oboljenje koje se pojavljuje i kod muškaraca i kod žena. Bolest pogađa limfne žlijezde, a dokazuje se pomoću Frey-ove reakcije.

Simptomi: Nastupa dugotrajno gnojenje upaljenih regionalnih limfnih čvorova u preponi (*buboni*). Inkubacija od 10—30 dana. Poslije primarne sitne povrede, ogrebotine, nakon 2—4 tjedna povećaju se limfne žlijezde čak i do veličine kokošjeg jajeta. Žlijezde se ognuje, provale kožu koja se uz to upali. Zatim se upale limfne žile, što se pozna po crvenim crtama po koži, pojači se temperatura, znojenje, nesanic, opća slabost, glavobolja te osip po koži. Kod kompliciranih slučajeva ove bolesti može doći do enormnih otekline na spolnim organima žene i muškarca (*elefantijaza*) koje prouzrokuju tešku smetnju pri mokrenju i spolnom odnosu. Bolest može zahvatiti i završetak debelog crijeva gdje se stvaraju jake brazgotine i suženja crijeva, tako da je uvelike ometano vršenje nužde. Posljedice mogu biti čak i toliko teške da dolazi i do smrtnog završetka. Bolest napada osobito tamnolute rase.

Profilaksa: U Sjevernoj Americi, u tropskim predjelima Azije kao i u ostalim krajevima gdje je ova bolest endemična uz ostale mjere opreza potrebno je svakako upotrebljavati prezervativ kod spolnog odnosa te što više provodati seksualnu apstinenciju t. j. uzdržavati se od spolnog odnosa.

Terapija: oblozi, mirovanje, rentgensko i dijatermičko zračenje, sulfonamidi, antibiotici širokog spektra, antimon. Imunizacija sa humanim antivenomom po Frey-u, a gdje je potrebno vršiti kirurško liječenje. Ovu bolest ne valja pogrešno zamijeniti i smatrati je sifilisom.

Općenito o profilaksi veneričnih bolesti u pomorstvu

Na temelju onoga što je opisano uz svaku veneričnu bolest kao i na temelju njihove rasprostranjenosti, spolne zaraze su teška oboljenja koja pretstavljaju socijalni problem. Venerične bolesti su raširene svugdje u svijetu. Pronalaskom sulfonamida, penicilina i ostalih antibio-

tika one se efikasno suzbijaju, ali nijesu iskorijenjene. Da bi se spriječilo širenje ovih zaraza treba dake u školama i članove brodske posade putem zdravstvenog prosvjeđivanja poučavati kako da se čuvaju od veneričnih bolesti. Ove bolesti ne ostavljaju imunitet već se mogu ponovno dobiti. Osim profilaktičkih mjera prije spolnog akta, potrebno je vršiti temeljito pranje i dezinfekciju spolovila po izvršenom aktu. Osim direktnog kontakta sa zaraženom osobom, venerične se zaraze mogu dobiti i preko predmeta koje bolesnik upotrebljava kao što su napr. čaša, pribor za jelo, četkice za zube, karmin za usne, češljevi, rublje i slično.

Za odgaianje ljudstva u načinu obrane od spolnih bolesti veliku ulogu imaju zdravstvena propaganda, zdravstvena prosvjeđivanja, projekcije, filmovi, popularne brošure, slike, mullaže i ostale edukativne metode koje pored ostalog treba da ukažu i na utjecaj promiskuiteta, prostitucije i alkoholizma koji predstavljaju jedan od glavnih uzroka za širenje veneričnih bolesti.

Osim toga treba znati da se pored gore navedenih specifičnih spolnih bolesti na spolnim organima mogu razviti i nespecifične upale koje nijesu zarazne. Te upale nastaju kao posljedica nedovoljne higijene zatim uslijed mehaničkih, gljivičnih, kemijskih i ostalih nadražaja. S tim u vezi treba se prijaviti što brže liječniku koji je u stanju da postavi tačnu dijagnozu i odredi odgovarajuću terapiju.

Pojave i širenje spolnih bolesti potječu u prvom redu iz njihovog nedovoljnog poznavanja kao i zbog nedovoljne budnosti prema njima. Zbog toga su one prvenstveno proširene u nekulturno razvijenim predjelima zemlje, kod primitivnih naroda kao i među omladinom koja nezna za umierenost i ne shvaća dovoljno ozbiljnost spolnih bolesti. One se nadasve šire tamo gdje je dozvoljena i proširena prostitucija.

Da bi se spolne zaraze što više suzbile treba da se svaka osoba bilo to žena ili muškarac, koji poslije spolnog akta primijete bolesne promjene na spolnim organima ili drugdje, čim prije prijave liječniku tim više što je po Pravilniku o suzbijanju spolnih bolesti svaka osoba po zakonu dužna da se liječi. Osoba koja se zarazila dužna je da na diskretni način »signalizira« zdravstvenim vlastima izvor t. j. osobu odakle je zaraza potekla.

Postoji i Međunarodni aranžman o olakšicama kod liječenja pomoraca koji boluju od veneričnih bolesti, po kojemu pomorci mogu u svim važnijim lukama dobiti besplatan pregled, liječenja i upute o spolnim zarazama (Dodatak Sl. list br. 9/57-26 i Dodatak Sl. list br. 2/58-61).

Iz nove zbirke Ratka Pasarić

Moj dragi kamen u moru

*Kad bio sam mali i svima drag
kamen jedan zelen ko smaragd
nađoh u pijesku mora raspjevana
čuvah ga ko zjenicu u oku svom
meni je vrijedio ko majka kad je rezigrana.*

*Igrah se njime, majci ga samo pokazah,
nikom drugom za njega ne kazah.*

*Prošlo je otad nebrojeno ljeta, često ga rukama
prevrtah,
sobom ga uvijek nosih kad moru se svom vraćah.*

*Kupao sam taj svoj kamen dragi
potajno da nitko ne vidi
u raspjevanog mora modrilu.*

*Prošloga ljeta i sam neznam kako
odjednom ga bacih vrtoglavo
sa litice bijele kamena grada u more duboko.*

*Bacih ga sa željom vrućom da valj ga silni
djetetu nekom dobace uz rodno mi žalo
da bi i ono ko i ja radosno maštalo.*

Da su posljednjih petnaestak godina otkrivena značajna nova područja primjene antibiotika. Pokazalo se, naime, da se dodavanjem antibiotika hrani stoke i živine postiže ubrzan rast i razvoj životinja, poboljšanje apetita, povećanje produkcije mlijeka i jaja, bolja zaštita zdravlja životinja. Rastvori antibiotika, primijenjeni u poljoprivredi, stimuliraju rast biljaka i pružaju dobru zaštitu od biljnih bolesti izazvanih bakterijama i virusima. U centru pažnje je i mogućnost da se pomoću antibiotika konzervira meso, mliječni proizvodi, voće i povrće. U Kanadi, Japanu i SAD dozvoljeno je produžavanje održivosti svježe ribe i zaklane živine primjenom tetraciklina.

Da u cijeloj Evropi ima relativno veoma malo luka koje mogu da prime brodove od 100.000 tona nosivosti. Pod lukom u ovom smislu podrazumijeva se lučko područje koje je u mogućnosti da primi tako veliki brod i da na bilo koji način obavi utovar ili istovar. Te luke su: BRINDIZI i GENOVA u Italiji, MARSELJ i AVR u Francuskoj, MILFORD HAUEN i FINMART u Engleskoj, ROTTERDAM u Holandiji, VILHELMSHAFEN u Zapadnoj Njemačkoj, STEGENSTAGEN u Norveškoj, BANTRI BEJ u Irskoj i BAKAR u Jugoslaviji. Najveća luka za prihvatanje brodova velike tonaže je BANTRI BEJ. Ona će moći da primi brodove od 270.000 tona nosivosti koji se grade u Japanu. Svjetske luke ANVERS i HAMBURG nijesu pristupačne brodovima od preko 50.000 tona nosivosti pa će gradnja takvih i još većih kolosa zahtijevati krupne investicije za rekonstrukciju svjetskih luka.

Da je u većini afričkih zemalja nizak procenat djece obuhvaćen osnovnom školom. U Nigeriji samo 29% djece pohađa osnovnu školu, u Etiopiji 4, u Somaliji 5, u Sudanu i Angoli 7%. U većini ostalih zemalja Afrike osnovnom školom je obuhvaćeno 10 do 40% djece. Najveći procenat je u JUŽNOAFRIČKOJ REPUBLICI, i to 61%, zatim u KONGU 50%.

Da se, prema statističkim podacima iz 1967. godine, po veličini bruto registarske tonaže, na čelu naše trgovačke mornarice nalaze broderska poduzeća: Jugoslavenska linijska plovidba iz Rijeka sa 257.868 brt, zatim Jugoslavenska oceanska plovidba iz Kotora sa 203.527 brt i Jugoslavenska tankerska plovidba iz Zadra sa 199.082 brt. Ova tri pomorska broderska poduzeća u ukupnoj jugoslavenskoj tonaži učestvuju sa 55,64 posto.

Da su voće i povrće glavni prirodni izvori vitamina C. U organizmu toplokrvnih životinja ovaj se vitamin nagomilava u žlijezdama s unutrašnjim lučenjem, najviše u nadbubrežnoj žlijezdi, i u većini unutrašnjih organa. Meso, mada bogato vitaminima grupe B, praktično je bez vitamina C. To isto važi za jaja i sir. Nasuprot tome, unutrašnje, prije svega džigerica, pluća, slezena i bubrezi, sadrže prilično vitamina C.

Da je detaljnom analizom snimka površine MARSJA koje je poslala 1965. godine američka međuplanetarna sonda »MARINER 4« uočeno da je površina pokrivena kraterima isto toliko brojnim koliko ih je u onim oblastima Mjeseca gdje im ima najviše. Međutim, izgleda da je Marsova površina ravnija jer su zidovi ovih kratera visoki samo do 300 metara, a vrhovi u njihovom centru još su niži. Površina Marsa je crvenkaste boje, a duž nekih njegovih grebena otkriven je bijeli pokrivač, sličan onom na polovima, vjerovatno sloj smrznutog ugljičnog plina ili vode.

Da mnogi pogrešno misle da se učinak vina ublažuje dodajući mu sodu ili kiselu vodu. U stvari postiže se suprotan učinak jer kiselina koja se nalazi u sodi i kiselj vodi ubrzava resorpciju alkohola. Na taj način špricer djeluje brže od iste količine čistog vina. Iz istog razloga šampanjac i druga pjenušava pića brže »hvataju«.